

Oppivelvollisuuslain edellyttämät muutokset hallintosäätöön 1.8.2021 alkaen

176/12.00.01/2021

Sivistyslautakunta 08.06.2021 § 39

Valmistelija: sivistystoimen esimies

Uusi oppivelvollisuuslaki vahvistettiin vuoden 2020 lopussa (2014/2020) ja laki tulee täysimittaisesti voimaan 1.8.2021. Uudistuksen myötä oppivelvollisuusikä nousee 18 ikävuoteen. Jokaisen perusopetuksen keväällä 2021 päättävän nuoren ja jatkossa tätä nuorempien ikäluokkien tulee hakeutua yhteishaussa tai muutoin jatko-opintoihin.

Lainsäädännön myötä muutoksia tulee mm. perusopetuslakiin ja lukiolaikiin. Lisäksi uudistukseen kuuluu yli 20 muuta liitelakia. Uudistetun 1.8.2021 voimaan tulevan perusopetuslain (1216/2020) 26 §:n mukaan oppivelvollisuuteen kuuluvan tavanomaisen perusopetuksen suorittaminen päättyy siihen, kun perusopetuksen oppimäärä on suoritettu tai viimeistään lukuvuoden koulutyön päättyessä sinä kalenterivuonna, jolloin oppilas täyttää 17 vuotta. Oppilaat, jotka eivät saavuta perusopetuksen päättötodistusta laissa säädetyssä ajassa, tulee ohjata tarkoituksenmukaisimpaan koulutukseen, esim. aikuisten perusopetus tai muu oppivelvollisuuskoulutus.

Opetuksen järjestäjän on yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa mietittävä nuorelle paras mahdollinen koulutuspolku. Oppivelvollisuuden suorittamista voi perusopetuksen jälkeen jatkaa lukiokoulutuksessa, suorittamalla ylioppilastutkinto, ammatillinen perustutkinto tai ammattitutkinto. Perusopetuksen lisäopetuksessa, lukiokoulutuksen valmistavassa tai ammatilliseen koulutukseen valmistavassa opetuksessa perusopetusta voi jatkaa 31.7.2022 saakka. Lisäksi perusopetusta voi jatkaa tutkintokoulutukseen valmistavassa koulutuksessa (ns. TUVVA-koulutus 1.8.2022 alkaen), TELMA-koulutus, joka valmentaa työhön ja itsenäiseen elämään. Näiden lisäksi oppivelvollisuuden suorittamista voi jatkaa kansanopistossa järjestettävässä oppivelvollisille suunnatuissa koulutuksissa tai aikuisten perusopetuksessa. Oppivelvollisuuden suorittamista voi jatkaa myös kansanopistossa järjestettävässä koulutuksessa, jossa noudatetaan kotoutumisen edistämistä annetun lain tarkoitettuja aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksen opetussuunnitelman perusteita. Lisäksi perusopetusta voi jatkaa Opetushallituksen laatiman maahan muuttajille tarkoitettun opetussuunnitelmasuosituksen pohjalta.

Oppivelvollisuuslain myötä kunnille tulee lisää velvollisuuksia 1.8.2021 alkaen.

Oppivelvollisuuslain hallinnollisia tehtäviä kolmelle tasolle.

- 1. Kunta perusopetuksen järjestäjänä**
hakeutumisvelvoitteen edellyttämä ohjaus ja valvonta (Oppivelvollisuuslaki §10,11)

Ohjaus- ja valvontavastuu on uudistuksessa ajateltu toteutettavan "saat- taen vaihtaan" -periaatteella. Perusopetuksen järjestäjän velvollisuus on perusopetuksen päättyessä ohjata 9. luokkalaiset perusopetuksen jälkeiseen oppivelvollisuuskoulutukseen, joko tutkintotavoitteiseen tai nivelvaiheen koulutukseen. Kun nuori aloittaa opinnot perusopetuksen jälkeisissä opinnoissa, ohjausvastuu siirtyy ko. koulutuksen järjestäjälle tai vaihtoehtoisesti ohjaus- ja valvontavastuu päättyy OKM:n vuosittain määräämänä päivänä elokuussa. Tarvittaessa nuorelle tulee kohdentaa tehostettua henkilökohtaista oppilaanohjausta sekä laatia henkilökohtainen jatko-opinto- suunnitelma (POL§11a).

Mikäli oppivelvollinen ei saa opiskelupaikkaa, siirtyy ohjaus- ja valvontavas- tuu oppivelvollisen asuinkunnalle.

2. Kunta koulutuksen (lukio tai muu toisen asteen koulutuksen) järjestäjänä

Opetuksen järjestäjän tulee ottaa oppivelvollinen opiskelijaksi. Lisäksi ope- tuksen järjestäjän tulee seurata opintojen edistymistä.

Mahdollisessa opintojen keskeyttämistilanteessa koulutuksen järjestäjän velvollisuus on tehdä ilmoitus oppivelvollisen asuinkunnalle.

3. Kunta oppivelvollisuusikäisen asuinkuntana

Velvoite koskee myös kunnan alueelle lastensuojelun perusteella asumaan sijoitettujen oppivelvollisuusikäisten nuorten oppivelvollisuuden suorittami- sen valvontaa perusopetuksen jälkeen.

Jos oppivelvollinen jää ilman opiskelupaikkaa tai keskeyttää opintonsa, asuinkunnalle tulee uusi tehtävä. Kyseessä on ns. viimesijainen vastuu op- pivelvollisuuden valvonnasta. Se alkaa, kun oppivelvollisen asuinkunnalle on tehty oppivelvollisuuslaissa tarkoitettu ilmoitus vailla opiskelupaikkaa olevasta tai opintonsa keskeyttäneestä oppivelvollisesta. Velvollisuus päät- tyä, kun oppivelvollinen on aloittanut uudessa koulutuksessa, jolloin ohjaus- ja valvontavastuu ko. nuoren osalta siirtyy koulutuksen järjestäjälle.

Oppivelvollisuuslaissa ei määritellä, mikä taho asuinkunnassa vastaa oppi- velvollisuuslaissa tarkoitetuista ohjaus ja valvontatehtävistä. Kukin kunta päättää itse, miten ohjaus ja valvonta kunnassa järjestetään. Samoin kuin päätösvallan delegoinnista lain edellyttämässä tehtävissä, joissa tulee tarvit- taessa tehdä muutoksenhakukelpoisia hallintopäätöksiä.

Näin ollen hallintosäätöön on sisällytettävä 1.8.2021 alkaen määräykset siitä, millä toimielimellä tai viranhaltijalla on toimivalta tehdä:

- oppivelvollisuuslain 7 § mukaisia päätöksiä oppivelvollisuuden kes- keyttämisestä määrääjäksi
- oppivelvollisuuslain 15 § mukaisia päätöksiä osoittaa oppivelvollisel- le opiskelupaikka

Opiskelupaikan osoittamisen osalta asuinkunnan tehtävänä on kahden kuukauden kuluttua ohjaus- ja valvontavastuun alkamisesta osoittaa oppi- velvolliselle opiskelupaikka tutkintokoulutukseen valmentavassa koulutuk-

sessä tai työhön ja itsenäiseen elämään valmentavassa koulutuksessa, jos oppivelvollinen ei ole aloittanut oppivelvollisuuslain 4 §:ssä tarkoitetussa koulutuksessa.

- Oppivelvollisuuslain 16 § mukaisia päätöksiä opintojen maksuttomuuden pidentämiseen, oppivelvollisuuslain 17 § mukaisia päätöksiä oikeudesta maksuttoman koulutukseen, sekä maksuttomuuden laajuudesta sekä perittävistä kohtuullisista maksuista.

Oppivelvollisten hakemukset matka- ja majoituskorvauksista (19–21 §) ja maksuttomuuden pidentämisestä (17 §) ovat myös tapauksia, joissa koulutuksen järjestäjän tulee antaa valituskelpoinen hallintopäätös.

Oppivelvollisuuslaissa (17 §:n 3 momentissa) säädetään, että opiskelijalla joissain maksuttomuutta koskevissa tapauksissa on oikeus hallintolain mukaiseen hallintopäätökseen vain silloin, jos opiskelija sitä kirjallisesti tai suullisesti pyytää. Tapaukset, joissa koulutuksen järjestäjän on annettava hallintopäätös vain silloin, jos opiskelija sitä pyytää, ovat 16 §:n 1 momentissa tarkoitettu oikeus maksuttomaan koulutukseen, 16 §:n 4 momentissa tarkoitettu ilman hakemusta tehtävä maksuttomuuden pidennys, 17 §:n 1 momentissa tarkoitettu oppimateriaalien sekä työvälineiden, -asujen ja -aineiden maksuttomuus ja 17 §:n 2 momentissa tarkoitettut maksut.

Opetushallitus on kehittänyt oppivelvollisuuden laajentumisen toteutumisen seurantaan uuden sähköisen Valpas-palvelun, jossa oppivelvollisuutta voidaan seurata ja valvoa. Valpas-roolit määritellään erikseen ja ne sisällytetään asianomaisten henkilöiden tehtäväkuviin. Alkuvaiheessa seuranta- ja ilmoitusten vastaanottovelvoite sisällytetään kunkin koulumuodon opinto-ohjaajalle sekä koulupaikkaa vailla oleville.

Oppivelvollisuuden laajentumisen ja siihen liittyvän oppilaanohjauksen kehittämistarpeiden tunnistamiseen ja kehittämiseen on saatu Valtion erityisavustusta perusopetuksen oppilaanohjauksen kehittämiseen vuosille 2021-2022. Hankkeessa luodaan toimivat rakenteet, käytännöt ja vastuunjako oppivelvollisuuden suorittamisen seuraamiselle. Hanketyön valmistuttua on seudullisesti laadittu Oppilaanohjauksen käsikirja, jossa kuvataan tarkemmin lakimuutosten edellyttämät toimenpiteet ja vastuut.

Päätösesitys

Sivistystoimen esimies:

Sivistyslautakunta päättää esittää kunnanhallitukselle ja edelleen valtuustolle hallintosääntöön:

- oppivelvollisuuslain 7 § mukaiset päätökset oppivelvollisuuden keskeyttämisestä määräajaksi tekee perusopetuksen oppilaan osalta perusopetuksen rehtori, lukion opiskelijan osalta lukion rehtori ja oppivelvollisen, joka ei ole minkään koulutuksen järjestäjän oppilaitoksen oppilas osalta sivistystoimen esimies
- oppivelvollisuuslain 15 § mukaisen päätöksen osoittaa oppivelvolliselle sivistystoimen esimies kuultuaan moniammatillista valmisteluvaa työryhmää
- oppivelvollisuuslain 16 § mukaisia päätöksiä, opintojen maksuttomuuden pidentämiseen, sekä oppivelvollisuuslain 17 § mukaisia päätöksiä oikeudesta maksuttoman koulutukseen sekä maksuttomuuden laajuudesta sekä perittävistä kohtuullisista maksuista tekee sivistystoimen esimies.

Päätös

Sivistyslautakunta:

Sivistyslautakunta yksimielisesti hyväksyi päätösesityksen.
